

Türkiye'nin Ortadoğu Politikası ve Ekonomik Arka Plan

Türkiye'nin yeni Ortadoğu politikasının saikleri

Türkiye'nin Suriye politikası, ABD ile diğer Batılı güçler tarafından Arap Baharı'nın çıkmaza sokulması ve "kriminalize" edilmesinin ışığında şekillendi. Esad rejiminin sert bastırma yöntemleri, dış güçlerin muhalifleri silahlandırmasıyla birleşince, başlangıçta sivil yönü ağır basan Suriye'deki halk isyanı yerini tam bir kaosa bıraktı. Zaten Batı bloğunun hedefi bununla sınırlıydı: Suriye'nin, bölgede etkin bir politik aktör olmasını imkânsızlaştıracak şekilde kaosa sokulması amaçlanmıştı.

Diğer yandan, Irak'ta Şii seçkinlerin çıkarını koruyan ve Sünnileri iktidar mekanizmalarından dışlayan merkezi El Maliki yönetimi, Amerikan işgalinden sonra sürekli yinelenen Sünni ayaklanmalarını yeni bir boyuta taşıdı. ABD işgali öncesinde Irak'ı uzun yıllar yönetmiş olan Sünnilerin kitlesel hoşnutsuzluğu, Sünni Selefi akımların taban kazanmasına son derece elverişli bir ortam yarattı.

Şii seçkinlerin Irak üzerinde tam bir denetim kurmak istemesi, Bölgesel Kürt Yönetimi'yle (BKY) petrol geliri paylaşımı ve Kerkük sorununun bir türlü çözülmemesine yol açtı. Bu durum, Irak Kürtlerini bağımsızlık arayışına itti.

Artık gerek Suriye gerekse Irak fiilen parçalanmış durumdaydı. Böylece Suudi Arabistan, Katar ve Türkiye gibi bölge güçleri, her iki ülkedeki geniş Sünni bölgeleri ve buralardaki petrol kaynakları üzerinde planlar yapmaya başladılar. Bu güçlerden ikisinin stratejisi farklılık gösteriyordu: Suudi Arabistan ve Katar –Müslüman Kardeşler'in desteklenmesiyle ilgili çıkar çatışmaları bir yana– Irak'ta Şiilerin güçlenmesiyle ortaya çıkan İran/Şii hegemonyasını kırmayı amaçlıyordu. Bilindiği gibi, Suudi Arabistan ve petrol zengini diğer Körfez ülkelerinde azımsanmayacak bir Şii nüfus yaşıyor (Katar % 10; BAE % 15; Bahreyn % 70; Kuveyt % 36 ve Suudi Arabistan % 11). Üstelik söz konusu ülkelerin bazılarında, Şii nüfusun yoğun olduğu bölgelerle petrol alanları çakışıyor. Bu rejimlerin son derece yapay temellere dayandığını ve ABD'nin yoğun askeri-politik desteği olmadan İran-Şii rekabeti karşısında ayakta kalmalarının hayli zor olduğunu biliyoruz.

Türkiye'nin Sünni koalisyonuna katılmasının altında bana göre daha pragmatik nedenler yatıyordu. 2000'lerin ortalarında AB tam üyelik müzakerelerinin sonuçsuz kalacağını belli olması (Almanya-Fransa'nın "özel statülü ortak" önerisini hatırlayın) ve 2008 Dünya ekonomik krizi, dış politikada gerçek bir "eksen kayması" yarattı. Türkiye'nin, daha önce başlıca ekonomik partneri olan Avrupa dışında başka ülkelere ihracat yapması ve başka ülkelere kayıtlı içi/kayıtlı dışı döviz girişi sağlaması gerekiyordu.

Ortadoğu'da siyasi hegemonya ve ekonomik getiri ilişkileri başka parametrelere göre işliyor. Batı ülkeleri ve Doğu Asya pazarlarında olduğu gibi hem ucuz hem de belli bir kalitede ürünler üretmeniz, rekabet etmeniz gerekmiyor. Örneğin, işgal sonrası Irak'ta Sünni ve Şii dini-siyasi güç odakları ve aşiretler kendi bölgelerinde "savaş ağaları"na dönüşmüş durumdadır. O bölgedeki doğal kaynaklar, rafineriler ve ticaret ağları üzerinden büyük rantlar sağlıyorlar. Örnek vermek gerekirse, Irak'ta üretilen petrolün 1/3'ü kaçak yollardan ülke dışına çıkarılıyor. Irak toplumunun kaynaklarını bu şekilde yağmalayan "savaş ağaları", aynı zamanda bölge güçlerinin yerel bayileri gibi çalışıyor. Devlet aygıtını ele geçiren Şii bürokratlar ihaleleri İran'a veriyor, böylece kaynakların İran'a akmasını sağlıyorlar.¹

Türkiye, Ortadoğu'ya yeniden kapsamlı bir müdahaleye gücü yetmeyen "gerileyen hegemonik güç" ABD'nin yarattığı boşluktan da fayda sağlamaya çalıştı. Irak'ta Sünni güç odaklarını, Suriye'de ise Mısır'a göre oldukça zayıf durumdaki Müslüman Kardeşleri ve sonradan El Nusra, İŞİD gibi selevi grupları destekleyerek yağmaya ortak olmaya çalıştı. Özellikle Suriye'deki öncelikli amacı, desteklediği güçlerin iktidara gelmesi, böylece Suriye'nin siyasi ve ekonomik nüfuz alanına dönüşmesiydi.

Böylece yeni gelişen muhafazakâr sermaye Suriye ve Irak'ın Sünni bölgelerinin yeniden inşasında büyük ihaleler alabilirdi. Belki de daha önemlisi, Ortadoğu'nun hayli gelişkin yeraltı ekonomisi kanalıyla Türkiye'ye yüklü miktarda dolar (ve petro-dolar) akabilirdi.

Günümüzde Türkiye ekonomisinin yapısal sıkışıklıkları

Bazıları dış politikanın belirlenmesinde ekonomik faktörlere bu kadar ağırlık vermemi "ekonomik indirgemeci" bulabilir. AKP iktidarı dönemindeki eksen değişiminin analiz edilmesi gereken pek çok boyutu olduğuna kuşku yok. Fakat 2012-2014 döneminde ekonomide görünür hale gelen yapısal bozulmanın, siyasi iktidar/egemen sınıflar açısından içerdiği tehditlerin tam olarak farkında mıyız; pek emin değilim.

Türkiye ekonomisi, 2001 sonrasında kaydettiği yüksek ekonomik büyüme patikasının sonuna geldi. Daha 2011'da bu aşamaya gelmiştik. O yıl cari açık rekor düzeye çıkmıştı.

O zaman temel açmaz şuydu: Yabancı sermayeyi çekebilmek için döviz kurları düşük tutuluyor, böylece ithalat ucuzlatılıyordu. Türkiye, ucuza ithal ettiği ara malları içeride yine ucuz işgücüyle monte edip "ürettiklerini" iç ve dış piyasaya satan, Avrupa'nın Çin'ine benzer bir konumdaydı. Yurt içinde üretilen katma değer çok düşüktü. Birçok ihracat ürününün bileşenleri % 70'lere varan oranlarda dışarıdan ithal ediliyordu. Böylece ihracat yaptıkça cari açığı büyüyen tuhaf bir ülke haline geldik.

Cari açık 2011'de bütün dünyanın gözüne batan yapısal bir risk haline geldiğinde, ekonomi yönetimi cari açığı "çok riskli" seviyeden "riskli" seviyeye çekmekle yetindi. Sonuçta dışarıdan sıcak para geldikçe sorun yoktu, açık finanse edilebilirdi.

2008-09 küresel krizinin, başlangıçta kısa süreli olumsuz bir etki yaratsa da (2008'de sadece % 0,7 büyümüş, 2009'da ise % -4,8'lik şok bir daralma yaşamıştık), Türkiye gibi

“yükselmekte olan ekonomiler” (YE’ler) için çok olumlu bir konjonktür yarattığı ortaya çıktı. 2000’lerde zaten bol olan küresel likidite (yatırım yapılabilir/borç verilebilir para miktarı), 2008-09 krizinden sonra olağanüstü boyutlara vardı ve YE’lere aktı. ABD ve Büyük Britanya, bankalarını kurtarmak için finansal sisteme trilyonlarca dolar para enjekte ettiler.

Fakat bu gelişme bile ekonomideki durgunlaşma eğilimini ortadan kaldıramadı. 2012’ye geldiğimizde, % 7-9,5 arasındaki büyüme oranları artık hayal olmuştu. Bundan böyle, % 3-4’lük büyüme oranlarına kanaat getirecektik. Cari açığı yeniden rekor seviyelere taşımama kaygısı tabii ki bunda etkili oldu. Ancak bence daha önemlisi, şirketlerin yeterince kaynak yaratamayışı ve hanehalklarının satın alma gücündeki düşüştü. Bu durum, içerdeki yatırım ve tüketim harcamalarını kalıcı biçimde aşağıya çekiyordu.

2012-13’de sırasıyla % 3,2 ve % 4’lük büyüme dahi başarı kabul edildi. Fakat bu “başarı”, yeni yapısal sıkışıklıkların ağlarını örmesi pahasına gerçekleşti. Biraz öz-kaynakla, daha çok da dışarıdan borçlanarak gerçekleşen büyüme modeli, neredeyse tamamen borçlanarak büyümeye dönüştü. İç piyasanın canlandırılması için bankaların, şirketlerin ve hanehalklarının aşırı ölçüde borçlanmaya teşvik edildiği bir dönemdi bu.² İnşaat sektörünün coşması ve memleketin şantiyeye dönmesi işte bu teşvikin sonucuydu.

2013 Mayıs’ından sonraki iki önemli gelişme bu yapısal sıkışıklıkları açmaza dönüştürmeye başladı: Birincisi, Amerikan Merkez Bankası (FED) bankalara para verme işlemini kademeli olarak düşüreceğini ilan etti. Ekim 2014’te para enjeksiyonuna tamamen son verildi. İkincisi ise, FED’in büyük olasılıkla 2015’te, en geç 2016’da ABD’de faizleri artıracak olmasıydı. İlkinin sonucu, YE’lere kaynak akışının zayıflaması oldu. İkincisinin ise YE’lerdeki fonların merkez ülkelere geri dönmesiyle sonuçlanacağı neredeyse kesin gibi.

Nitekim bu gelişmeler YE’ler üzerinde, özellikle Türkiye’nin de içinde bulunduğu dört-beş ülke üzerinde sarsıcı sonuçlar doğurdu. Dışarıdan kaynak girişi yavaşlamaya ve döviz kurları yükselmeye başladı. Dışarıdan kaynak girişinin yavaşlaması, mevcut borçları çevirebilmek için reel sektör şirketlerinin daha az borçlanmasına yol açıyor. Öncelik borçların ödenmesine veriliyor. Fakat bu, ekonominin yavaşlaması demek. Öte yandan, hanehalkları o kadar borçlu ki artık tüketemiyor, sürekli borç ödüyorlar. Bu durumun sonuçlarını en iyi inşaat sektöründe görüyoruz. Kredili konut satışları düşüyor.

Döviz kurlarının yükselmesi ise, yavaşlayan bir ekonomide krize çanak tutuyor: Döviz cinsinden çok fazla borcunuz var; fakat bir yandan yavaşlamadan ötürü geliriniz azalıyor, diğer yandan ise durduk yerde döviz cinsinden borcunuz artıyor.

Bu türden yapısal sıkışıklıklar yaşayan bir ülkenin önünde iki çıkar yol vardır: İlkinde, “inşaattan ucuz ve kısa sürede para kazanma dönemi bitmiştir” denir (Ali Babacan);

ciddi bir yeniden yapılanmaya gidilir ve yüksek katma değerli üretim teşvik edilir. Uluslararası sistemin Türkiye'ye tavsiye ettiği yol budur.

İkinci yol ise, halihazırda izlenen "maceracı" dış politikadır. Yeniden yapılanma filan öyle çabuk sonuç verecek şeyler değildir; Körfez ülkelerinin petro-dolarları Türkiye'ye akmalı, mevcut üretim yapısıyla Ortadoğu ülkelerinin yatırım/tüketim talebi karşılanmalı (ki rahatlıkla karşılanabilir) ve gayri nizami ticaretten pay alınmalıdır. Bu çizgiyi hangi odağın temsil ettiğini biliyoruz.

Son bir hususu daha vurgulamalıyız: Bu "maceracı" dış politika, elbette Milli Güvenlik Kurulu'nda temsil edilen askeriyeden bağımsız şekilde benimsenmedi. Rojava sisteminin devletin müesses nizamını tehdit etmesi, Suriye'de etkin El Nusra, İŞİD gibi grupların desteklenmesi için bir "kaldıraç" işlevi gördü. Rojava'da Kürtlerin özerk bölge ilanı, iktidarın iki kanadının önceliklerini buluşturan bir tehdide dönüştü.

Yeni dış politikanın ekonomik getirileri: Körfez sermayesi

Son yıllarda Türkiye ekonomisi üzerinde bir hayalet dolaşiyor: "Körfez sermayesi" hayaleti. Bazı yorumcular, dış politikadaki eksen kaymasıyla birlikte Türkiye'ye önemli oranda Körfez sermayesi girişi olduğunu öne sürüyor. Ülkenin 2008-09 ekonomik krizini daha az hasarla atlattığını, işte bu legal/illegal para girişine bağlayanlar var.

Aşağıdaki göstergeler çeşitli başlıklar altında Körfez'den kayıt dışı sermaye girişine ilişkin bazı veriler içeriyor. Fakat en önemli gösterge olan kayıt dışı döviz girişi konusunda ciddi bir veri eksikliği var: Kayıt dışı dövizin hangi ülkelerden kaynaklandığına ilişkin kamuya açık istatistikler mevcut değil. Yine de söz konusu göstergeler genel bir fikir veriyor.

Öncelikle kayıt dışı ve/veya kara para olarak adlandırılan kategoriye bakalım. Burada bir karşılaştırma yapmak uygun görünüyor. Türkiye ekonomisinin kayıt dışı sermaye/kara para girişiyle ayakta tutulmasına 90'larda tanık olmuştuk. Gerçekten de kayıt dışı para girişi cari açığın finansmanını o kadar rahatlatıyordu ki "düşük yoğunluklu savaş ekonomisi"nin bu yolla finanse edildiğini söyleyebiliyorduk.³ Özellikle dış politikada eksen kaymasının belirginleştiği 2008 ve sonrasında oransal olarak bu kadar büyük bir kayıt dışı sermaye girişi görmüyoruz. Yine de bu yıllardaki kayıt dışı sermaye girişinin önemli düzeyde olduğunu belirtmek gerekiyor.

- 1990'lar ve savaş ekonomisinin finansmanında kayıt dışı döviz girişinin payı

1992-1999 yılları arasında Türkiye'ye giren kaynağı belirsiz dövizin cari açığa oranı o kadar yüksekti ki cari açığın neredeyse yarısı ile tamamını kapatmaya yetiyordu. Örneğin 1994'te cari açık kriz nedeniyle 2,6 milyar dolar fazla verirken, 1,8 milyar dolar da kayıt dışı döviz girişi olmuştu. 1995'te cari açık - 2,4 milyar dolarken, aynı miktarda kaynağı belirsiz döviz girmişti Türkiye'ye. 1996'da cari açık yine - 2,4 milyar dolar civarında olmuş, 1,5 milyar dolar kayıt dışı döviz girişi gerçekleşmişti. 1999'da cari açık 1,3 milyar dolarken, kayıt dışı olarak giren döviz 0,9 milyar dolardı.

- 2008 ve sonrasında durum

2000'li yıllarda cari açık miktarı 90'larla kıyaslanamayacak kadar yükseldi. Kayıt dışı döviz girişlerinin cari açığa oranı düştü. Artık 90'lı yıllardaki gibi kayıt dışı döviz, dış ödemeler açığının finansmanında o kadar büyük bir rol oynamıyor. Yine de büyük kısmı Körfez ülkelerinden geldiği tahmin edilen kaynağı belirsiz döviz miktarı Türkiye'yi kurtarmasa da "rahatlatıyor".

Aşağıdaki tablo, özellikle AKP'nin ikinci kez iktidar olduğu ve ekonomik-siyasi ilişkilerin giderek Ortadoğu merkezli hale geldiği 2008 ve sonraki yıllarda, her yılki cari açığı ve kaynağı belirsiz döviz girişini gösteriyor.

Tablo 1 - 2008-2014 (ilk 8 ay) arasında cari açık ve kaynağı belirsiz döviz tutarı (milyar dolar)

Yıllar	Cari açık	Kaynağı belirsiz döviz
2008	-4.0372	2.912
2009	-12.124	3.078
2010	-45.420	928
2011	-75.082	9.135
2012	-48.497	1.059
2013	-65.066	2.765
2014	-29.535	9.042

Kaynak: TCMB

Bu dönemde toplam cari açık yaklaşık -316,1 milyar dolar. Kaynağı belirsiz döviz miktarı ise 28,9 milyar dolar. Yani son yedi yılda toplam cari açığın yaklaşık % 9'u bu döviz akımıyla finanse edilmiş.

Bu rakam, Türkiye'nin 2008-09 Dünya ekonomik krizinden nispeten az etkilenmesini ve son birkaç yıl hariç yüksek büyüme oranları yakalamasını tek başına açıklayamayacak kadar küçüktür. Fakat bazı yıllarda 9 milyar doları bulan kayıt dışı döviz girişi, hiç kuşkusuz kronik cari açık problemi olan Türkiye'yi rahatlatmaktadır.

Bu miktarın bir kısmı, İran'ın uluslararası ambargoyu delmek ve ülkeye döviz girişi sağlamak için kurduğu ağlarla Türkiye'ye girdi. Önemli bir kısmının, Özgür Suriye Ordusu (ÖSO), daha sonra El Nusra, İŞİD gibi "selefi" grupların finansmanı için Körfez ülkelerinden, özellikle Katar'dan çantalarda nakit olarak geldiği öne sürülüyor. Az bir kısmı ise son zamanlarda iyice deşifre olan İŞİD'in Türkiye'ye yaptığı kaçak petrol ticaretinin sonucu olmalı.

Türkiye'nin Ortadoğu politikasının ekonomik getirisini değerlendirirken şunu unutmamalıyız: Erdoğan & Davutoğlu çizgisi başarılı olsaydı, Başer Esad devrilseydi ve Irak ile Suriye'deki Sünni bölgeler üzerinde Suudi Arabistan ve Katar'la birlikte gerçek

bir hegemonya kurulabilseydi, bu rakamlar çok daha büyük olurdu. Böylece Türkiye yüksek cari açıkları rahatça finanse edebilir ve yüksek oranlı büyümesini sürdürebilirdi. Proje gerçekleşmedi. Yine de Tayyip & Davutoğlu ikilisinin İŞİD'le mücadeleyi dönüp dolaşıp Başer Esad rejiminin devrilmesi koşuluna bağlaması "bir saplantı" olarak değerlendirilmemeli. Başka faktörlerin yanı sıra, ekonomik sıkışmışlığın bir ifadesi olarak görülmeli.

Körfez ülkelerinden yasal yollarla gelen sermaye

Bu başlığı iki bölüm halinde ele alabiliriz. Birincisi, doğrudan sermaye yatırımları içinde Körfez ülkelerinin payına bakabiliriz.

- Doğrudan yatırımlar

Devlet kurumlarının web sitelerinde bulabildiğim kapsamlı veriler 2002-2011 dönemini kapsıyor. Bu veriler, son yılları içermese de, Körfez ülkelerinden Türkiye'ye yapılan doğrudan yatırımların payı hakkında ciddi bir değerlendirmeye imkân tanıyor. Bu arada şuna dikkat edelim: Gayrimenkul yatırımları da doğrudan yatırımlara dahildir.

Tablo 2 - 2002-2011 döneminde başka ülkelere Türkiye'ye gelen toplam doğrudan yatırımlar (milyon dolar)

KÖRFEZ ÜLKELERİ TOPLAM	6.572
Bahreyn	301
B. A. Emirlikleri	3.704
Katar	228
Kuveyt	897
S. Arabistan	1.432
Diğerleri	10
AVRUPA ÜLKELERİ TOPLAM (Rusya dahil)	67.239
AMERİKA KITASI	9.154
ABD	8.091
ASYA ÜLKELERİ	2.222
DİĞERLERİ TOPLAM	4.490
GENEL TOPLAM	91.060

Tablodaki veriler, Körfez ülkeleri sermaye sahiplerinin 2002'den 2011 yılına kadar, yani AKP iktidarının büyük bölümünde Türkiye'ye sadece 6,6 milyar dolar civarında doğrudan yatırım yaptığını gösteriyor. Buna karşın 2002-2011 dönemde Avrupa ülkeleri kökenli doğrudan yatırımlar 67,3 milyar doları buluyor. Yani bu dönemde yapılan toplam yatırımın (91 milyar dolar) yaklaşık 2/3'ü Avrupa'dan geliyor. Körfez sermayesinin üretici tesisler kurmakla pek ilgilenmediğini biliniyor. Öte yandan bu veriler

gayrimenkul alımlarında da Türkiye'nin öncelikli tercihler arasında yer almadığını ortaya koyuyor. Körfez sermayesi para kazanmak için genellikle Batı'daki büyük fonları, çeşitli finansal enstrümanları tercih ediyor.

İsteyenler ekte sunduğum bir diğer istatistiğe de bakabilir. Bu istatistiğin yukarıdakinden farkı şu: Doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının (DYSY'ler) yıllara göre akımını değil, şimdiye kadar yapılmış olan toplam DYSY'lerin ülkelere göre dağılımını veriyor. Bir başka deyişle, yabancı şirketlerin kontrolündeki toplam üretimin hangi ülke kökenli olduğunu gösteriyor. Bu tablo, yabancıların kontrolündeki üretim içinde Körfez sermayesinin ihmal edilebilir düzeyde olduğunu ortaya koyuyor.

Bu verilere bakarak ekonomik gerçekliklerin son yıllarda dış politikadaki eksen değişimiyle pek uyumlu olmadığını söyleyebiliriz. Türkiye, dış ticaretin yanı sıra - ihracatın % 40'ından fazlası hâlâ AB ülkelerine yapılıyor- doğrudan yatırımlar alanında da Avrupa bloğunun bir parçası konumunda. 2012 itibariyle yabancı sermayenin denetimindeki doğrudan yatırımların % 62'si Avrupa ülkelerine ait.

- *Körfez zenginlerinin konut alımı*

Son olarak Körfez sermayesinin İstanbul gibi gözde Türkiye metropollerindeki konut yatırımlarına bakalım. Bilindiği gibi AKP'nin sonraki iktidar döneminde Körfez sermayesinin inşaat sektörü ve konut alımları yoluyla Türkiye'ye büyük miktarda döviz getirdiği söyleniyor. Bu kanı ne ölçüde doğru?

Önce yakın dönemdeki toplam konut satışlarına bakalım. TÜİK'in Ocak 2014 tarihli bültenine göre 2013'ün son üç ayında Türkiye'de toplam 282.835 konut satışla el değiştirdi. 95.482 adet konutun satışı, ipotekli banka kredisi yoluyla, geriye kalanlar ise peşin veya başka satış yöntemleriyle gerçekleşti.

2013 yılı boyunca yabancılara satılan konut sayısı ise 12.181. Kuşkusuz yabancıların çok daha değerli mülkler satın aldığı ileri sürülebilir. Fakat bu basit karşılaştırma bile Türkiye'nin henüz yabancıların yoğun olarak konuta yatırım yaptığı bir ülke olmadığını gösteriyor. Piyasa çok büyük ölçüde TC yurttaşları üzerinden dönüyor.

Peki, konut alan yabancıların ülkelere göre dağılımına baktığımızda nasıl bir durumla karşılaşılıyor? Gayrimenkul ve Gayrimenkul Yatırım Ortaklığı Derneği'nin (GYODER) hazırladığı "Türkiye Gayrimenkul Sektörü Temel Göstergeleri 2013"adlı çalışmadaki⁴ bir tabloyu sadeleştirerek aşağıya aktarıyorum.

Tablo 3 - 2013 yılı son çeyreğinde konut satın alan yabancıların ülkelere göre dağılımı

Kişi Ülke Adı	Toplam	
	Toplam Hisseye İsalet Eden Yüz Ölçümü (m2)	Toplam Kişi Adedi
Almanya	1.142.624	1.605
Suudi Arabistan	729.832	593
İngiltere	539.333	2.525
Rusya Federasyonu	324.703	3.254
Hollanda	164.910	456
Azerbaycan	137.266	598
Norveç	104.164	1.489
İsveç	91.439	621
Irak	82.900	580
İran	81.890	631

Kaynak: Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü. Sıralamalar yüzölçümüne göre yapılmıştır.

Yüzölçümüne göre düzenlenmiş veriler, önemli ölçüde yatırım değerini de yansıttığı için, bu karşılaştırma daha iyi sonuçlar verecektir. Üç Ortadoğu ülkesi yurttaşlarının (Suudi Arabistan, Irak, İran) satın aldığı yüzölçümü, toplam yüzölçümüm sadece % 27'sidir.

Sonuç olarak şunu söyleyebiliriz: Doğrudan yatırımlarda olduğu gibi konut satışları alanında da Körfez sermayesi Türkiye'ye yoğun bir yatırım yapmıyor. Bu da gayet normal. Yukarıda belirttiğimiz gibi, Körfez sermayesi üretken tesisler kurmak yerine likit kalmayı ve Batılı finans kuruluşları bünyesindeki fonlara yatırım yapmayı tercih ediyor. Gayrimenkul ve konut alanında ise öncelikli tercihi Londra gibi Batılı metropoller. Verilerin de gösterdiği gibi, Türkiye metropollerini öncelik listesinde hayli arkadan geliyor.

Sonuç olarak, yasal yoldan yapılan yatırımlar söz konusu olduğunda, AKP'nin Sünni bloğa dahil olarak ekonomik getiri sağlama politikasının, Körfez ülkelerinden umulan karşılığı alamadığı görülüyor.

EK 1

Yabancı kontrolündeki üretimin ülkelere göre dağılımı, 2006 – 2012 (% olarak)								
Ülkelere göre dağılım								
Ülke adı	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Almanya	17.0	17.7	18.4	17.1	16.4	17.6	17.0	
A.B.D.	12.6	13.3	13.6	14.9	12.9	12.2	14.0	
Fransa	12.9	11.3	12.7	13.1	12.1	11.5	11.3	
Hollanda	11.9	9.8	9.0	9.5	9.4	9.1	9.1	
Birleşik Krallık	7.2	6.7	6.7	6.9	8.9	8.4	8.4	
Lübnan	9.7	9.7	8.9	9.1	7.4	6.9	5.8	
Japonya	7.3	8.3	6.3	4.7	4.8	4.1	4.1	
İtalya	3.8	4.0	3.9	4.6	5.1	5.1	4.3	
İsviçre	3.9	3.6	4.0	4.3	4.1	4.1	3.8	
Azerbaycan	0.0	0.0	0.0	1.9	2.2	2.4	2.3	
İspanya	1.3	1.8	1.8	1.4	1.9	2.0	2.3	
Avusturya	0.7	1.3	1.4	1.4	2.5	3.2	1.6	
İsveç	1.4	1.2	1.1	1.1	1.1	1.3	1.3	
Güney Kore	1.3	1.6	1.3	1.0	1.4	1.5	2.1	
Kanada	0.7	0.8	0.7	1.0	0.9	1.1	1.2	
Lüksemburg	2.1	1.6	1.5	1.0	1.2	0.9	1.5	
Belçika	1.1	1.4	0.9	0.9	0.8	0.8	1.0	
Rusya	0.4	0.5	1.1	0.8	0.8	1.4	1.5	

Diğer		4.6	5.3	6.6	5.3	6.0	6.2	7.6
Toplam		100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
TÜİK, Yabancı Kontrollü Girişim İstatistikleri, 2012								
NOT: Tablodaki rakamlar, yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.								

Üretici yabancı sermaye stoğu açısından baktığımızda, başta Almanya olmak üzere AB ülkelerinin bu alanı büyük ölçüde kontrol ettiğini görüyoruz.

Lübnan kökenli sermayenin 2006'da % 9,7'den başlayıp 2012'de % 5,8'e düşen ağırlığı, bilindiği gibi, 2005'te Telekom'un % 55 hissesinin 6,550 milyar dolar karşılığında Lübnan kökenli Oger Telecom'a devrinden kaynaklanıyor.

Ek olarak sunduğumuz tablo, yabancı sermayeli doğrudan yatırım alanında Avrupa ülkelerinin ağırlığını ortaya koyuyor.

¹ Irak halkının kaynaklarının savaş ağaları, aşiret liderleri, dinsel gruplar ve işadamları tarafından yağmalanması konusunda gayet somut bilgilere yer veren şu makaleyi öneririm: "Making Big Money on Iraq", Pete Moore, <http://www.merip.org/mer/mer252/making-big-money-iraq>

² Aşırı borçlanma olgusunu tüketiciler açısından inşaat sektörü çerçevesinde "Tüketici Kırılganlığı: Konut Piyasasında Balon Var mı?" (<http://bgst.org/ulke-gundem/tuketici-kirilganligi-konut-piyasasinda-balon-var-mi>) adlı yazıda ele almıştım. Reel sektör şirketlerinin aşırı döviz borçluluğunu ise "Finansal Kırılganlık: Türkiye'de Şirketlerin Finansal Yapısının Bozulması" (<http://bgst.org/ulke-gundem/finansal-kirilganlik-turkiyede-sirketlerin-finansal-yapisinin-bozulmasi>) adlı yazıda tartıştım. Rakamsal veriler bu yazılarda bulunabilir.

³ Uluslararası alanda Türkiye'den "eroiland" [eroine ülkesi] olarak bahsedilen dönemi ve savaş ekonomisinin bu yolla finanse edilmesini şu çalışmamda ele almıştım: *Savaş Ekonomisi*, Avesta Yayınları, 1998, 6.Bölüm s. 79-83.

⁴ Bkz: http://www.gyoder.org.tr/img/mc-content/20140620160700_2835temel_gostergeler_2013_1.pdf